

Miðvikudaginn 8. marz 1967.

Nr. 182/1965. **Helga Hafsteinsdóttir**

(Benedikt Blöndal hrl.)

gegn

Bernhard Petersen

(Guðmundur Pétursson hrl.).

Dómsendur:

hæstaréttardómaramir Gizur Bergsteinsson, Einar Arnalds, Jónatan Hallvarðsson og Logi Einarsson og prófessor Magnús Þ. Torfason.

Ómerking.

Dómur Hæstaréttar.

Máli þessu hefur verið skotið til Hæstaréttar með áfrýjun-arstefnu 26. október 1965.

Fram er komið í Hæstarétti bréf yfirborgarfégetans í Reykjavík, dags. 7. marz 1967, þar sem frá því er greint, að Bernhard Petersen hafi andazt 8. apríl 1962. Af þessu leiðir, að ómerkja ber hinn áfrýjaða héraðsdóm og alla meðferð málsins í héraði frá og með þinghaldi 12. apríl 1962, sbr. 2. mgr. 54. gr. laga nr. 85/1936.

Kröfum um málskostnað hér fyrir dómi verður ekki sinnt.

Dómsorð:

Hinn áfrýjaði héraðsdómur og meðferð málsins í héraði frá og með þinghaldi 12. apríl 1962 eiga að vera ómerk.

Málskostnaður fyrir Hæstarétti fellur niður.

Dómur bæjarþings Reykjavíkur 24. september 1965.

Mál þetta, sem dómtekið var 17. þ. m., hefur Hafsteinn Ólafsson f. h. ólöggráða dóttur sinnar, Helgu Hafsteinsdóttur, höfðað fyrir bæjarþinginu með utanréttarstefnu, birtri 2. marz 1962, gegn Bernhard Petersen stórkaupmanni, Reykjavík, til greiðslu skaðabóta að fjárhæð kr. 100.000.00 með 6% ársvöxtum frá 1. marz 1958 til 22. febrúar 1960, 9% ársvöxtum frá þeim degi til

29. desember s. á. og 7% ársvöxtum frá þeim degi til greiðsludags svo og til greiðslu málskostnaðar að skaðlausu.

Við munnlegan flutning málsins lækkaði stefnandi hæð vaxta-kröfu sinnar í 6% ársvexti frá 1. janúar 1965.

Trolle & Rothe h/f í Reykjavík hefur verið stefnt til réttargæzlu í málinu, en engar sjálfstæðar kröfur gerðar á hendur félaginu. Hefur það og ekki gert kröfur í málinu.

Stefndi hefur aðallega krafizt sýknu af dómkröfum stefnanda og málskostnaðar úr hans hendi að mati dómarans. Til vara hefur hann krafizt lækkunar á kröfum hans og að málskostnaður verði látinn niður falla.

Málsatvik eru þau, að klukkan rúmlega 1200 mánudaginn 3. marz 1952 ók Friðrik Jónsson vörubifreiðinni R 1880, eign stefnda, austur Hringbraut. Með honum í bifreiðinni voru þrír menn. Sat einn þeirra við hlið hans í bifreiðinni, en hinir tveir stóðu á palli hennar. Er hann nálgast gatnamót Hofsvallagötu, hljóp telpan Helga, þá 7 ára, á bifreiðina og slasaðist töluvert.

Ökumaðurinn hefur skýrt svo frá, að hann hafi ekið á miðri akbrautinni nyrðri, þar eð klakahryggur hafi verið við gangstéttina vinstra megin við bifreiðina. Hafi hann alls ekki ekið yfir 20 kílómetra hraða miðað við klukkustund. Er hann hafi verið rétt kominn að gatnamótunum, hafi mennirnir uppi á palli bifreiðarinnar barið í þak stýrishússins. Kvaðst hann þá strax hafa hemlað og beygt til vinstri og stöðvað bifreiðina. Hann hafi farið strax út úr bifreiðinni og hafi hann þá séð telpuna liggja á götunni fyrir aftan bifreiðina. Hann kvaðst ekki hafa séð telpuna, fyrr en eftir að hann kom út úr bifreiðinni. Ekki kvaðst hann hafa orðið þess var, að bifreiðin eða hjól hennar færu yfir neitt, og því taldi hann ósennilegt, að telpan hefði orðið fyrir hjólum bifreiðarinnar. Hann kvaðst í umrætt sinn hafa verið vel á sig kominn og beint allri athygli sinni að akstrinum.

Vitnið Kjartan Einarsson, starfsmaður stefnda, kvaðst hafa staðið hægra megin á palli bifreiðarinnar fram við stýrishúsið. Er bifreiðinni hafi verið ekið austur Hringbraut, hafi henni verið ekið nálægt miðju akbrautarinnar á ca. 15 km hraða. Er bifreiðin hafi verið komin á móts við húsið nr. 74, hafi svo hagað til í götunni, að þrjár bifreiðar stóðu á hægri vegjaðri brautarinnar við stykkið, sem skiptir akbrautunum. Hafi bifreiðar þessar staðið þannig, að á milli þeirra myndaðist sund. Er R 1880 var komin með framenda á móts við sunðið á milli bifreiðanna, hafi hann séð barn koma hlaupandi frá stykkinu milli brautanna og

út á götuna í gegnum sundið á milli bifreiðanna. Hafi barnið hlaupið hratt og stefnt beint út á götuna. Hafi það engum togum skipt, að hann hafi heyrt og séð, að barnið lenti með höfuðið á vörupallinum hægra megin og hafi barnið lent á pallinum rétt aftan við stýrishúsið. Hann kvaðst ekki hafa séð, hvernig barnið féll í götuna, en hann hafi séð það falla niður með bifreiðinni. Hann kvaðst hafa barið í þak stýrishússins, um leið og þetta hafi skeð. Hann kvaðst ekki geta um það fullyrt, hvort hjól bifreiðarinnar hafi farið yfir einhverja mishæð á veginum, um leið og hann sá barnið falla í götuna, en hann kvað sér hafa fundizt sem bifreiðin hafi lyfzt aðeins hægra megin að aftan. Hann kvað stjórnanda R 1880 hafa ekið eðlilega í alla staði, er atvik þetta skeði, og að það hafi verið útilokað fyrir hann að sjá til ferða barnsins, þar sem stýrishúsið hafi verið komið fram hjá sundi því, er barnið kom úr.

Vitnið Sumarliði Kristmann Ólason, starfsmaður stefnda, kvaðst hafa setið við hlið ökumannsins, hægra megin í stýrishúsinu. Hann kvað bifreiðinni hafa verið ekið eftir miðri akbrautinni með alls ekki meiri hraða en 15 km. Hann kvaðst ekki hafa veitt því athygli, hvort klaki hafi legið við vinstri gangstéttina út á götuna. Er bifreiðin hafi verið að nálgast húsið nr. 74, hafi svo hagað til, að nokkrar bifreiðar hafi staðið á hægri hluta akbrautarinnar, norðan við stykkið, sem skiptir akbrautunum, og hafi nokkurt bil verið á milli þeirra. Er bifreiðin hafi verið komin á móts við sundið á milli bifreiðanna og framendi hennar hafi verið að fara fram hjá sundinu, þá hafi hann séð út um rúðuna í hægri framhurðinni, að hönd, sem á var vettlingur, kom að hægri hlið bifreiðarinnar og hafi verið eins og hönd væri teygð fram að bifreiðinni. Hann kvaðst hafa séð höndina aðeins augnablik, því að hún hafi verið fyrir aftan sæti hans, en rétt um leið og hann hafi séð höndina, þá hafi hann heyrt, að eitthvað skall utan í hægri hlið vörupallsins, rétt aftan við stýrishúsið. Um leið og hann hafi heyrt þetta, hafi hann rekið upp óp og í sömu andrá hafi verið barið í þak stýrishússins. Ökumanninum hafi auðsjaanlega komið þetta mjög á óvart, en hann hafi hemlað og beygt til vinstri og stöðvað bifreiðina við vinstri gangstéttarbrún. Er bifreiðin var stöðvuð, hafi hann farið út úr henni og séð, að ung telpa lá á bakinu á götunni, ca. 6—10 metra fyrir aftan bifreiðina. Hann kvaðst ekki hafa orðið þess var, að hjól bifreiðarinnar hafi farið yfir neina ójöfnu á götunni, eftir að hann sá höndina né eftir að hann heyrði höggið. Vitnið kvaðst

oft hafa ekið með umræddum ökumanni og hafi sér virzt hann gætinn og góður ökumaður.

Vitnið Gunnar Jónsson, starfsmaður stefnda, kvaðst hafa staðið á vörupallinum við stýrishúsið vinstra megin. Hafi bifreiðinni verið ekið eftir miðri akbrautinni, svo sem venja sé á einstefnu-akstursgötum, og hafi hraðinn verið ca. 15—20 km. Á hægri vegjaðri akbrautarinnar við stykkið, sem skilur akbrautirnar, hafi staðið nokkrar bifreiðar og á móts við húsið nr. 74 hafi tvær þeirra staðið þannig, að á milli þeirra hafi verið nokkurt bil. Er framendi bifreiðarinnar hafi verið kominn á hlið við sundið, þá hafi það engum togum skipt, að hann hafi séð veru í rauðri flik koma að hægri hlið bifreiðarinnar og um leið hafi hann heyrt, að eitthvað skall utan í hægri hlið vörupallsins. Hafi hann þá þóttz vita, að hér væri um barn að ræða. Hann kvaðst ekki geta um það sagt, hvar barnið hafi lent á pallinum, eða hvort það hafi verið fyrir framan eða aftan hægra afturhjólið. Um leið og hann hafi séð barnið hverfa niður með pallinum, hafi hann barið í þak stýrishússins. Stjórnandi bifreiðarinnar hafi þá beygt til vinstri og stöðvað við vinstri gangstéttina. Hann kvað telpuna hafa legið á götunni ca. 6 metra aftan við bifreiðina og að því er honum virtist, mjög nálægt hægri hjólförum bifreiðarinnar. Hann kvaðst ekki hafa orðið var við, að hjól bifreiðarinnar hefðu farið yfir neina ójöfnu á götunni, eftir að hann heyrdi höggið, er telpan lenti á bifreiðinni. Þó að hann hafi ekki séð það, þá taldi hann engan vafa vera á því, að telpan hafi komið hlaupandi út á götuna á milli bifreiðanna.

Níu dögum eftir slysið var tekin skýrsla af telpunni. Hún kvaðst hafa verið að koma frá húsinu nr. 81 við Hringbraut, en í því húsi hafi hún verið í skóla. Hún kvaðst hafa hlaupið yfir syðri akbrautina og yfir stykkið á milli akbrautanna. Er hún hafi hlaupið út á nyrðri akbrautina, hafi hún ekki séð til ferða R 1880. Hún kvaðst hafa hlaupið út á þá akbraut á milli tveggja bifreiða, sem staðið hafi kyrrar við syðri vegjaðarinn. Hún kvaðst hafa hlaupið á vörupall bifreiðarinnar og fallið aftur yfir sig á götuna, en bifreiðin hafi hvergi lent á henni. Bifreiðin hafi síðan stöðvazt, rétt um leið og þetta hafi skeð.

Stefnandi byggir kröfu sína í málinu á því, að ökumaður bifreiðarinnar hefði getað forðað slysinu, ef hann hefði sýnt fyllstu aðgæzlu og bifreið hans hefði verið í fullkomnu lagi. Samkvæmt uppdrætti af vettvangi, sem gerður var af lögreglunni og hefur ekki sætt andmælum ökumanns eða vitna, hefur bifreiðin stöðvazt um

10 metra frá slysstaðnum. Bifreiðaeftirlitsmenn reyndu bifreiðina, og samkvæmt prófunum þeirra stöðvaðist bifreiðin á 5 metra vegalengd, ef henni var ekið með 25 km hraða. Megi því af þessu tvennu ætla, að hraði bifreiðarinnar hafi í umrætt sinn verið allnokkru meiri en ökumaður og vitni hafa skýrt frá. Þá bendi og allt til þess, að telpan hafi lent á bifreiðinni framan við stýrishúsið. Vitni það, sem sat í bifreiðinni, sá hönd hennar út um hliðarrúðu bifreiðarinnar. Eitt vitnanna telur bifreiðina hafa farið yfir einhverja ójöfnu með hægra afturhjól. Með það í huga svo og hin miklu meiðsl telpunnar benda allar líkur til þess, að telpan hafi orðið undir hjólinu. Því hefði ökumaðurinn átt að geta forðað, ef hann hefði hemlað, strax og telpan lenti á bifreiðinni. Einnig komi í ljós við prófun á bifreiðinni, að sá galli hafi verið á henni, að hemilsfetillinn gekk alveg niður að gólfi, þegar fullu átaki var beitt, en það bendi til þess, að hemlun verði minni en ella. Hins vegar viðurkenni stefnandi, að telpan hafi sýnt verulega óvarkárni í umrætt sinn og eigi af þeim sökum að bera hluta af tjóninu. Telur stefnandi hæfilegt að skipta sök á tjóninu þannig, að stefndi beri $\frac{1}{3}$ hluta þess. Er fjárfrafa hans í málinu við það miðuð.

Stefndi styður sýknukröfu sína þeim rökum, að orsök slyssins eigi að öllu leyti rætur að rekja til óaðgæzlu telpunnar. Ökumaður bifreiðarinnar hafi sýnt fyllstu aðgæzlu og varkárni við akstur hennar. Hann hafi ekið á hægri ferð og beint allri athygli sinni að akstrinum. Ekki hafi verið aðfinnsluvert að aka á miðri akbrautinni, en hún er einstefnu-akstursbraut. Bifreiðin hafi verið komin með stýrishúsið fram fyrir sundið milli hinna kyrrstæðu bifreiða, er telpan hljóp þar í milli og á vörubifreiðina. Ökumaðurinn hafi því ekki getað séð til ferða hennar. Hann hafi og beitt hemlum þegar í stað, er slysið skeði, og þeir hafi verið í fullkomnu lagi, svo sem prófun beri með sér. Engin líkindi séu og til þess, að hjól bifreiðarinnar hafi farið yfir telpuna.

Í málinu liggur fyrir vottorð frá Bifreiðaeftirlitinu, en það lét prófa bifreiðina sama daginn og slysið skeði. Þar segir m. a., að hún hafi verið „reynd í akstri á ca. 25 km hraða (hraðamælir ekki virkur) á lárétttri malborinni götu, þar sem snjólaust var, og stöðvaðist bifreiðin á 5 metra færi, þegar fóthemlum var beitt. Greinileg hemlaför sáust eftir öll hjólin, enda verkuðu hemlarnir jafnt og vel. En þar sem hemilsfetillinn gekk alveg að gólfi, þegar fullu átaki var beitt á fóthemla, var fyrirskipuð lagfæring á því. Að öðru leyti virtist bifreiðin vera í lagi“.

Af skýrslum þeim, sem hér að framan hafa verið raktar, er ljóst, að telpan hefur í umrætt skipti hlaupið út á milli hinna kyrrstæðu bifreiða og lent á hlið R 1880. Enn fremur er ljóst, að bifreiðinni hefur verið ekið fremur hægt og hemlar og annar útbúnaður hennar hefur verið í lagi. Þá er og ósannað, að hjól bifreiðarinnar hafi farið yfir telpuna. Að þessu athuguðu svo og atvikum að öðru leyti þykir verða talið í ljós leitt, að ökumaður bifreiðarinnar hefði eigi getað afstýrt slysinu, ef hann hefði sýnt fulla aðgæzlu og bifreiðin hefði verið í lagi, sbr. 1. mgr. 34. gr. laga nr. 23/1941. Ber því að sýkna stefnda af kröfum stefnanda í málinu. Rétt þykir, að málskostnaður falli niður.

Emil Ágústsson borgardómari kvað upp dóm þennan.

Dómsorð:

Stefndi, Bernhard Petersen, á að vera sýkn af kröfum stefnanda, Hafsteins Ólafssonar f. h. Helgu Hafsteinsdóttur, í máli þessu.

Málskostnaður falli niður.

Fimmtudaginn 9. marz 1967.

Nr. 151/1966. **Landgræðsla ríkisins og Vátryggingafélagið**
h/f (Jón Magnússon hdl.)

gegn

Landnámi ríkisins (Jón L. Arnalds hdl.).

Dóminn skipuðu hinir reglulegu dómara Hæstaréttar.

Vátrygging. Sératkvæði.

Dómur Hæstaréttar.

Afrýjendur hafa skotið máli þessu til Hæstaréttar með stefnu 15. ágúst 1966 og krafizt þess, að þeim verði dæmd sýkna og stefnda verði dæmt að greiða þeim málskostnað í héraði og fyrir Hæstarétti.

Stefndi krefst þess, að héraðsdómurinn verði staðfestur og að afrýjendum verði dæmt að greiða honum málskostnað fyrir Hæstarétti.

Með skírskotun til forsendna hins afrýjaða dóms ber að staðfesta hann.